

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Vitium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

randum sint faciliora, raro tamen, à quibus videatur, inuenies.

ibidem. Quid, oro, inuidia delectationis præstat inuidia? Qui alter ab odio mercedis accipit? Quid iracundo furor suus confert? Similiter curre per singula, & inuenies tot animæ tormenta, quæ vitia, quæ vitique eo facilius vinci possunt, quo nulla nos allicunt voluptate.

ibidem. Summa tibi scientia, summa iustitia sit, vitia virtutesque distinguere: quæ quanquam sibi contraria semper sint, aliqua tamen ex eis tanta iunguntur similitudine, vt discerni omnino vix possint.

ibidem. Sæpe de vitia ingerunt, & de esse virtutes mentiuntur, vt tenacitas, parsimonia, effusio, largitas, crudelitas, zelus iustitiæ, remissio, pietas velit videri. Gregor. 8. hab. distinet. quadragesima prima. Dicitur.

Sæpe se. Si forte nos studio contra vitiorum incentiua stringimus, ipsa etiam vitia ad vsum virtutis immutamus. Nonnullos tamque ita possideri: sed hanc defensionem iustitiæ in vocem libertatis authoritatis immutat, nonnullos fortitudo carnis illecebrat, sed dum exercendis pijs oneribus corpus subduunt, vnde iniquitatis stimulum passi sunt, inde pietatis lucra merentur. in mor.

Quamvis per omne vitium, quod accipitur, humano cordi antiqui hostis virtus infunditur: in hac tamen nequitia, id est, inuidia, tota sua viscera serpens concutit, & imprimendæ malitiæ pestem vomit. ibid.

Prima vitia deceptæ menti quasi sub quadam ratione se ingerunt: sed quæ sequuntur, dum mentem ad omnem insaniam protrahunt, quasi bestialium clamore mentem confundunt. ibid.

Capitalia vitia tanta sibi cognitione coniunguntur, vt non nisi vnum de altero proferatur: prima namque superbiæ soboles inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem coarctat, mox inuidiam gignit: quia nimirum, dum vani nominis gloriam appetit, ne quis hanc alius adipisci valeat, tabescit inuidia, iram generat: quæ quanto interno liuoris vulnere animus faucitur, tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur. Ex irâ tristitia oritur: quia turbata mens, quo in ordinate se conuertit, eo adicienda confundit, tristitia ad auaritiã deiciatur, quia dum consilium cor bonum lætitiæ inscemetipso intus amisit, vnde consolari debuerat, foris querit, & tanto magis exteriora bona adipisci desiderat, quando gaudium non habet, ad quod intus recurrit. ibid.

Vitium est affectus naturalis præter ordinem, & supra mensuram ordinem transgrediens, quando mouetur ad ea, quæ non debet: mensuram excedens, quando mouetur plus quam debet.

Hugo. Iniqua via est, quæ nos perducit ad vitam, recta vero virtutum quæ nobis indulgentiam tribuit ad salutem. Cassian. Psal.

SENTENTIAE POETICAE.

Horat. 1. Serm. 3.

Deniq, te ipsum Concutit: num qua tibi visiorum insueris olim Naturâ, aut etiam consuetudo mala namq, Neglectis vrenda filix mansuetur agris.

Boc Met. 1. lib. 3.

Qui seere ingenium vult agrum, Liberat prius arua fructibus, Falce rubos, siliemq, resecat, Vt nona fruge grauis Ceres eat, Dulcior est apium mage labor, Si malus ora prius sapor edat, Gratius astrantem, sibi Notae Desinit imbris ferocis dare sanos, Lacerat vt tenebras pepulerit, Pulchra dies vobis agit equos, Tu quoq, felix, quæ bona prius, Incipe cello iuga retrahere: Vera dehinc animum subseruim.

Claud. 2. Eutrop.

Sed quia cæcus inest vitio amor, omne futurum Despicitur, suadent breuem profectus fructum, Et rursus in vetustis damis secutur libido.

Horat. 1. Serm. 3.

Nam vitæ; nemo sine nascitur, optimus ille Qui minimis vrgetur.

Per. 1. Satyr.

Auriculari assis qui non habet? Propert. 2. Eleg. ad Heren.

Pnicisq, dedit vitium natura creato, Ms fortuna aliquid semper amare dedit.

Mart. 12. lib. Epig.

Crine ruber niger ore, breuis pede, lumine laeuis, Rem magnam praestas, tolle si bonus es.

B B B B B 2 Ouid.

Vitium.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Græce διαστροφή, id est, uoluntas. Videtur quando habitus aut affectio animi, in tota vita inconstans, & à ratione opponitur, esse habitus animi, non rationi repugnans. Nonnunquam sumitur pro errore. Plin. Lib. 11. v. 1. Dicitur vitium a vitio, quod est cauere, & c.

Vitium a morbo differt, quod morbus est habitus quidam corporis, & morbus in, qui vitium rei facit deteriorem, vt febris, infamia, quæ vitium vero perpetuum est, vt cæcitas, claudicatio, in integrum non rediunt. Morbus igitur cum accessu discellaque est, vitium vè perpetuo manet.

LOCI BIBLICI.

Vitiosa lingua, Eccl. 9. 4. 1. Cor. 5. 2. 2. Cor. 12. 21.

SENTENTIAE PATRYM.

Non in feminibus, sed in voluntate nascens causa vitiorum est, quæ vitium. Hieron. in epist. contra Rufin. 8. hab. distinet. 56. cap.

Non tantum expellenda sunt vitia, quantum refellenda, quia vitia facilius est non suscipere, quam suscipia semel deponere. Non tantum tanta dulcedo est, vt ea debeamus præferre virtutibus, sed in omnibus sit delectationis illecebra, & à plerisque etiam vitia videntur dulcissima, respiciuntur.

Quædam superbiã libertatis loco ducunt, adulationem pro humilitate suscipiunt, malitiam prudentiæ vice amplectuntur, & simpliciter nomen imponunt: atque fallacia ac pessima similitudine decepti, vitis pro virtutibus gloriantur. Idem, ad Demetria.

Duo sunt ex omnibus vitia, quæ maxime homines decipiunt sui gratia, gula siliet, ac Libido, quæ deponere difficilior est, quo vitia inuoluntate in sua abstinencia, vt de illis taceam, qui post delicia longum luxum, & inueteratam vsum libidinis castitati ac temperantia se dederunt: & vtriusque vitium contraria sibi virtute mutuantur. Aliorum vitiorum est longe diuersa ratio: qui cum nihil vitiositatis, sed multum amaritudinis habent, quæ cum ad vi-

Quid. 3. Amor. 8.

Si sapientia et nobis aliquid nisi nomen, & Umbra
Reflat in Elysia valle Tibullus erit.

Idem 3. Amor. 19.

Multa, diuque ruli, si quis patientia vultu est,
Cede fatigato peccato rursus amor.
Scilicet a feris iam me, suscipis, carenas,
Et que non puduit ferre, nullo pudet.
Vicimus, & domitum pedibus cal. Mus amorem,
& Venerunt capiti cornua ser a meo.

Antholog. sacr. Jacob. Bill.

Flagitiosam vitam plus molestia quam vo-
luptatis habere.

Cui dicam, huius similes, quibus est damnosa voluptas
Chastior, aterris, quam bona cuncta domus?
An phrenesi capiti? aut ei qui patre relicto
Optabat filius, quos pellere posse, sementem?
An iacobae portus de stirpe creatus,
Quos dabant arbera a Christus ab at. o cibum?
Huius tamen (si) miseris hermines, o peccatorum lana!
Hac dape porrus erat, cap a nocentis, prior?
Frustra nos ab aliis vitiis abhorre, si vno eiusmo-
di labore remus, quod nos in eternum
exilium coniciat.

Cetera quid prodest depellere crimina, celi
Vana manens labe, si tibi obpular ver?
Quid iuvat aggeribus fluvios ferire furentes
Si pars ad segetes praebeat una vici?
Vrbem quid vultu prodest, cinxisse, quid aliis
Mentibus, una hostis parte patente tuo?
Quid iuvat infectum lep a color vndis, candens,
Arceat hunc castris cum maculosa curi?

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Vitia nostra, quæ amamus, defendimus: & malum excusare il-
la, quam excutere. Senec. epist. 117.

Seruent vitia, & contactu nocent, & in proximum quemq; transi-
liunt. Idem. De tranquill. vitæ.

Multum prodest vitia proiecisse, si cum alienis rixandum est.
Idem epist. 12.

Vitia de mercede sollicitant. Avaritia pecuniam promittit. Luxu-
ria multas ac varias voluptates. Ambitio purpuram & plausum, &
ex hoc potentiam, & quicquid potentia ponit. Idem epist. 59.

Si vitia alter alterum tradimus: quomodo ad salutem reuoca-
ri potest, quem nullus retrahit, & populus impellat? Idem Epi-
stola 29.

Vitia semper facultatibus, licentiaque & assentationibus alun-
tur. Vel Patere lib. 3.

Vix artibus honestis pudor retinetur: quanto minus inter certa-
mina virtutum, pudicitia, aut modestia aut quicquam probi moris
releuatur? Tacit. Annal. 1. 14.

Nihil prodest foris esse strenuum, si domum male viuatur. Valer.
Max. lib. 2. c. 9.

Omnino ex alio genere impotentia est, ex alio vitium. Vitium
enim omne suæ culpæ ignarum est, non ignara impotentia. Arist.
lib. 7. Ethic. c. 8.

Vitium omnium principium conferuat, & vitium labefactat.
Ibidem.

Minus mala est feritas & immanitas, quam vitium, sed terribilior
tamen. Lib. 7. Eth. c. 6.

Vitium aliud est, quod naturam attingit humanam: quod idem
absolute vitium dicitur: aliud cum adiunctione, ferinum aut mor-
bosum vitium non absolute. Lib. 7. Ethic. c. 5.

Oranis per insignis vitiositas, amentia, timiditas, intemperantia,
& duritia, vel feritas, vel morbo tribuenda. Ibid.

Malignitas vitio non est ignoscendum: neque vili eorum, quæ ipsa
vituperanda sunt. Lib. 7. Ethic. c. 2.

Quæ criminis datur vitia, in nostra sunt potestate. Lib. 3. Ethic.
cap. 5.

Quæ vitia corporis in nostra sunt potestate, culpantur: quæ non
sunt, non item. Ibid.

Est in vitio magna vis ad labefactandum principium. Lib. 6. Eth.
cap. 5.

Peruerit iudicium vitiositas principiorumque inducit eorum
errorem, unde actiones & officia proficiuntur. Libro 6. Ethicor.
cap. 12.

Vt belliarum nullum est vitium, nullaque virtus: sic nec Dei sed hic
virtute præstabilior est: illarum aliud est genus vitii proprium. Libro
7. Ethic. c. 1.

Videndum est diligenter, ad vitæ vitia sumus procliuiores. Alii
enim ad alia natura procliuiores sumus. Quod facile ex ea volupta-
te & agitudine, quæ nobis accidit, intelligimus. Se autem quisque

ab ea debet in contrariam partem deducere. Libro 2. Ethicor.
tem longius euagatur, is quoniam minime lateat potest
reprehensione. Ibid.

In summo ingenio atque optimis Republic. moribus
parua vitia elucet magis, eoque notantur facile: quin etiam
sæpe efficiunt, cum ob auctoris decus in virtute possunt
piuntur, atque ad imitandum inuitamento sunt. Arist. lib. 3.
Casaribus.

APOPHTHEGMATA.

Crates negabat inter hominem quempiam inueniri
non aliqua in parte liberetur: addens, nullum inueniri
punicum, in quo non sit aliquod granum suppæ. Laertius
6. cap. 5.

Leo Byzantius, Pasiades, cum Leoni Byzantio
obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitam
exprobras, haud videns filium tuum Nemesium humeri
tibi. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesius
dixit redargutionem insolentia, quam veteres huius
Deam. Philost.

Dionysius inuicem regno pulsus, eadem diebat se par-
fcentes: quemadmodum enim illi, cum peccauerint, ad labo-
rum consuetudine videntur, patris autem præ pudore fugi-
sibi euentis, vt in metropoli vnum agens vt curandus
Lauca de cum voluptate viuere. Bras. lib. 7. c. 1.

SIMILITVDINÆ.

D. Chrysofomi, Quoties diutina quæpiam ac dura
poribus inhaerit, cum & longo tempore, multoque labore,
sapiencia in admoventis remediis est opus, vt collectis
que vitæ periculo dissoluatur. Idem videtur in anima. Qu-
nim aliquis morbum qui iam radices egit in anima multo
pore concretus sit radicis vellere volent, non satis est
tionem vnius duorumve dierum admonitio, verum oportet
quentes ac diebus compluribus in hac cura versari: si modo
ambitionem ac voluptatem, sed ad fructum, & vitæ
hoc publicum gesturum sumus. Hom. 1. de David & Saule.

Sicut ex parte Dei, quamvis plures sint spiritus vitæ,
septem dicuntur, quia ex illis septem omnes species vitæ
cedunt: quos spiritus enumerat Esaias, & Salomon signa. Et
piencia edificauit sibi domum, & subdidit columnas ferre-
parte diaboli, quamvis multi spiritus vitæ, tamen ex
cuntur, quoniam ex illis principalibus vitis vitæ vitæ
tur. in Mart. 12. hom. 13.

Origenis: Sicut ex iustitia generatur iniustitia, & ex casti-
tas, si quis enim primo tenuerit castus esse coepit, ac
tis fermento quotidie castior efficitur: ita & qui semel
paruum poluerit fermentum, quotidie semetipso nequam
ac deterior. Hom. 11. in Num.

Naz. san. 2. emi. Quemadmodum in corporibus, quum
duo membra male sunt afficta, haud diffuciler reliqua
tur, sanatisque bonum maioribus subuenit partibus, quo-
ter & illa conualescant: quum vero plura distent & male
nullo remedio subueniri potest quin omnia agrotent, per-
illud iam manifeste se ostendit: Ita morbi etiam, qui longi-
dunt, à communi populo, qui melius habet, sunt abduci
quam vero maior pars corrupta est, tum vniuerso immu-
lum. Contra Iul.

Philonis Iudæi: Quemadmodum coloris corpore huius
brem indicat. Sic vitium animæ morbum. Lib. de
sententia

Sicut qui febre decumbit, non vna quæpiam parte, sed
pore agrotat: ita totus animæ infirmitas est vitium. Lib. de
sipsentia.

Saluati episcopi Sicut in sentinam profunde mura-
nes sordum omnium, sic in mores eorum quasi ex omni
vitia fluxerunt. Nullam enim improbitatem suo, quæ
redundauerit: cum vitæ etiam paganz ac ferine gener-
beant specialiter mala propria, non est tamen in his hoc
nium Galliarum, sed paulatim id ipsum tamen, vt dum
cæditur, pars exemplo emendetur. De veridico & prou-
Dei.

Marci Eremitæ: Sicut virtutes laboribus & ignominia: Sic
vitia voluptatibus & gloria procreari consueverunt. Omnis
ralis voluptas præsumpta licentia prouenit. Porro licentia
dulita generat. De lege spirituali.

Lyfidi Pythagorici. Nominabo primum matres earum,
sens intemperantiam & avaritiam: ambe vero sunt scelerum
mæ. Ex intemperantia igitur germinant scelera, ventura
proditiones, & abhorrentes à natura voluptates, atque
quidam vehementiores, ad mortem & præcipitiam impellentes.

quod illa se iniquam gignere, atque arduissime complexi conlucere. Pier. Val. l. 48. pag. 474. E.

F A B U L A.

Fur & carnifex.

Dampnatus quidam furti, ad supplicium ducebatur, qui suam infelicitatem deplorans: Me miserum, inquit, exi moriedum superflite magistro meo a quo hanc artem didici, quem scilicet plecti oportebat prius. Huic carnifex: imo te, inquit, quita male didiceris inertiæ penas dare æquissimum est. Cui fur: At inquit non fuisse me imperitum furandi, confessio mea indicat. Debueras igitur, inquit carnifex, te exercendi finem facere.

Docet fabula optimum esse à malis facinoribus celeriter desistere. Nam quis non peccat in vita, & de his nulli tenetur: Sed optimus ille est, qui non solum minimis, sed etiam paucissimis vitetur, hoc est, qui quod fieri non oportet, id facere cito desinit.

Fatui cribrum.

Fatuu cum cribrum reperisset, arbitratu vitiosum redditum neglectione, cepit obturare foramina ut aptum vsui, quemadmodum putabat, redderetur. Sed cum in opere periret denique foraminum crebritatem, parumque recederet inceprum, abiicit cribrum indignabundus. Neque enim, inquit, video qua parte obturare quæ pertusum relinquere debeat.

Docemur, in cogitantes in ipso deum opere difficultatem sentire, non prospicere animis suis, iactare & in agendo deo nigan plurimum, & aggredi sepe quæ absolui nequeant. Docemur & nos, fatius esse extreme vitiosa non attingere, quam frustra emendare velle.

Fœneratores.

Qui quæstum faciebat detrahendis pellibus mortuorum animalium, quorum vendere coria solet, obuiam forte factus fœneratori, salutatum hunc ita compellauit, ut sui ordinis & gregis hominem quorum vterque idem opificium faceret. Ac admiranti fœneratori, qui sibi primarius in populo cuius videretur, & istum nosset: percontantique quoniam modo idem opificium ambo exercent, respondit ille: Quæ ipse mortuis animalibus pelles, fœneratores autem viuis hominibus res & bona detraherent, quæ dirperent.

Fabula docet, in mores sepe tanta vitia inuadere, ut pessima facinora non solum impunita, sed etiam honorata esse reperiantur. Nonne autem interrogatus apud Ciceronem Cato, quid fœneratio? Quid, inquit, hominem occidere? &c.

Vide Virtus, Item, Malitia.

Vituperium.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Vituperium, Græce *ψύχος*, u. s. & *ψύχω*, vitupero dicitur. Heb. *Gua daphab*, conuictum, vituperium, contumelia, detractio, a verbo *Quiddaph*, vituperari, conuictus est, inuectus est in aliquem verbis atrocibus. Cognationem habet cum *Nadaph*, propulsauit, & cum *Nughaph*, conseruauit, qui vituperii effecta designant. Venit autem vituperium sine vituperatio à vitupero. Vituperare enim est, vitio aliquid dare. Terent. *Nunc quam rem vitio dent, qua animaduertite*. Et subiungit *Id est vituperant factum*. Venit autem vituperare & vituperium à vitium, sec. Ang. quæ hoc quælibet res vituperatur. Ex B. Thom. 1. Secunda, 6, 71, art. 2. cap.

SENTENTIAE POETICAE.

Ex Comiciis Græc.

Attigere probos uerba non queunt mala.
Nihilque dei diuobis in uerba uerba.
Calumniam silet opprimere quod eminet.
Tot auces aures uis, uis, uis, uis, uis.
Laudare & infamare eundem est improbi.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIAE.

Vituperationes & laudes sunt viri uis sapientis, & non multo sum insipientium. *Plat. in Crit.*
Vituperatio est clarissimarum rerum extenuatio. *Franc. Patri eius de regno, 9, c. 19.*

SIMILITUDINES.

D. Chryssostomi: Quemadmodum nullas nos ledere poterit, nisi à nobis ipsis laudamur: Sic nisi nos ipsos vituperemus, nemo alius nos unquam dedecorabit. *Hom. 88. in Math.*

...vitiis... quod illa se iniquam gignere, atque arduissime complexi conlucere. Pier. Val. l. 48. pag. 474. E. F A B U L A. Fur & carnifex. Dampnatus quidam furti, ad supplicium ducebatur, qui suam infelicitatem deplorans: Me miserum, inquit, exi moriedum superflite magistro meo a quo hanc artem didici, quem scilicet plecti oportebat prius. Huic carnifex: imo te, inquit, quita male didiceris inertiæ penas dare æquissimum est. Cui fur: At inquit non fuisse me imperitum furandi, confessio mea indicat. Debueras igitur, inquit carnifex, te exercendi finem facere. Docet fabula optimum esse à malis facinoribus celeriter desistere. Nam quis non peccat in vita, & de his nulli tenetur: Sed optimus ille est, qui non solum minimis, sed etiam paucissimis vitetur, hoc est, qui quod fieri non oportet, id facere cito desinit. Fatui cribrum. Fatuu cum cribrum reperisset, arbitratu vitiosum redditum neglectione, cepit obturare foramina ut aptum vsui, quemadmodum putabat, redderetur. Sed cum in opere periret denique foraminum crebritatem, parumque recederet inceprum, abiicit cribrum indignabundus. Neque enim, inquit, video qua parte obturare quæ pertusum relinquere debeat. Docemur, in cogitantes in ipso deum opere difficultatem sentire, non prospicere animis suis, iactare & in agendo deo nigan plurimum, & aggredi sepe quæ absolui nequeant. Docemur & nos, fatius esse extreme vitiosa non attingere, quam frustra emendare velle. Fœneratores. Qui quæstum faciebat detrahendis pellibus mortuorum animalium, quorum vendere coria solet, obuiam forte factus fœneratori, salutatum hunc ita compellauit, ut sui ordinis & gregis hominem quorum vterque idem opificium faceret. Ac admiranti fœneratori, qui sibi primarius in populo cuius videretur, & istum nosset: percontantique quoniam modo idem opificium ambo exercent, respondit ille: Quæ ipse mortuis animalibus pelles, fœneratores autem viuis hominibus res & bona detraherent, quæ dirperent. Fabula docet, in mores sepe tanta vitia inuadere, ut pessima facinora non solum impunita, sed etiam honorata esse reperiantur. Nonne autem interrogatus apud Ciceronem Cato, quid fœneratio? Quid, inquit, hominem occidere? &c. Vide Virtus, Item, Malitia. Vituperium. DEFINITIO ET ETYMOLOGIA. Vituperium, Græce ψύχος, u. s. & ψύχω, vitupero dicitur. Heb. Gua daphab, conuictum, vituperium, contumelia, detractio, a verbo Quiddaph, vituperari, conuictus est, inuectus est in aliquem verbis atrocibus. Cognationem habet cum Nadaph, propulsauit, & cum Nughaph, conseruauit, qui vituperii effecta designant. Venit autem vituperium sine vituperatio à vitupero. Vituperare enim est, vitio aliquid dare. Terent. Nunc quam rem vitio dent, qua animaduertite. Et subiungit Id est vituperant factum. Venit autem vituperare & vituperium à vitium, sec. Ang. quæ hoc quælibet res vituperatur. Ex B. Thom. 1. Secunda, 6, 71, art. 2. cap. SENTENTIAE POETICAE. Ex Comiciis Græc. Attigere probos uerba non queunt mala. Nihilque dei diuobis in uerba uerba. Calumniam silet opprimere quod eminet. Tot auces aures uis, uis, uis, uis, uis. Laudare & infamare eundem est improbi. PHILOSOPHICÆ SENTENTIAE. Vituperationes & laudes sunt viri uis sapientis, & non multo sum insipientium. Plat. in Crit. Vituperatio est clarissimarum rerum extenuatio. Franc. Patri eius de regno, 9, c. 19. SIMILITUDINES. D. Chryssostomi: Quemadmodum nullas nos ledere poterit, nisi à nobis ipsis laudamur: Sic nisi nos ipsos vituperemus, nemo alius nos unquam dedecorabit. Hom. 88. in Math. UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN